

תשעה באב

תשעה באב - טיפול שורש פנימי וחברתי

מבוא

תשעה באב הוא אחד הימים החשובים ביותר במעגל השנה. אחד מחמשת הצומות המרכזיים של העם היהודי. באופן רשמי התענית של תשעה באב מציינת את חורבנם של שני בתי המקדש. בית המקדש הראשון שנחרב בידי נבוכדנצר מלך בבל, ובית המקדש השני שנחרב בידי טיטוס הרומאי. למרבה הפלא שני הבתים נחרבו בדיוק באותו התאריך. תשעה באב הוא גם השיא של תקופת 'בין המצרים' והוא יום של דין קשה והסתרה גדולה לעם ישראל. יש מקומות שבהם הוא נקרא יום שכולו חושך, היום של הנחש, ואכן מאז חורבן בתי המקדש אירעו או התחילו מאורעות קשים רבים לעם היהודי דווקא ביום זה. עלינו להבין כי בעולמנו, כל דבר מורכב מפנימיות וחיזוניות, קליפה ופרי. בחיזוניות, כל הדברים הנוראים שקרו בתשעה באב, קרו כתוצאה מהחורבן של בית המקדש, אולם בפנימיות, השורש לכך עמוק הרבה יותר. עלינו לחזור לאירוע קדום יותר שהתרחש ביום הזה, חטא המרגלים. אבל גם שם לא ממש נמצא את הסיבה להיות יום זה מועד לפורענות. לשם כך, עלינו להבין את השורש הרוחני של היום הזה, במסגרת הכללית של תיקון העולם. במאמר זה ננסה להבין את הסיבות להיותו של ט' באב יום של הסתרה כל כך גדולה ונראה כיצד הוא יכול למעשה להפוך למפתח לתיקון וגאולה, ואיזה חלק יש לנו במהפך הרוחני של היום הזה.

טיפול שורש

הכל מתחיל באדם. בכל אדם קיימת בחינה של גדלות וביחינה של קטנות, ובכל רגע אנחנו נבחנו כיצד אנחנו אוחזים במציאות. האם ממקום של גדלות או ח"ו ממקום של קטנות וצרות. בטבעו, האדם רואה את העולם מתוך נקודת המבט הצרה שלו, איך העולם נראה לו ואיך העולם משרת אותו ומספק את כל רצונותיו. צר היא מילה נרדפת לאויב. האויב הגדול ביותר שלנו הוא הצרות - צרות העין, צרות הראיה, צרות הדעת והתפיסה.

מעולם לא חסרו לנו אויבים חיזוניים וגם בימינו הם רבים ומסוכנים. התורה אמנם מצוה אותנו, "אם בא להורגך השכם להורגו", אנו מצויים להלחם באויבים החיצוניים בעת הצורך ולהגן על עצמנו. אולם, תורת הקבלה מלמדת אותנו, שעיקר המלחמה שלנו אינה באויבים החיצוניים, אלא באויבים הפנימיים. העבודה האמיתית היא תמיד בשורש הפנימי הרוחני של הדברים. אם רוצים לעקור עשבים שוטים מהגינה, לא מספיק לקצוץ אותם, צריך לעקור מהשורש, לעשות טיפול שורש, אחרת הם ישובו ויגדלו. אם אנו רוצים לצאת מהקטנות, המקומות הצרים והמאיימים של חיינו, אנו חייבים לעשות עבודה רוחנית בשורש ולהגיע לגדלות אמיתית. השורש של כל האויבים החיצוניים נמצא תמיד בקטנות ובצרות הפנימית של כל אחד מאיתנו.

בסוד התקופה

שלושת השבועות של תקופת בין המיצרים אף פעם אינם קלים. מעצם תכונתה הרוחנית של תקופה זו, באופן טבעי, כולנו נוטים לראות את המציאות סביבנו כקשה ובעייתית. כדי להבין זאת צריך להתבונן בסוד החודשים של תקופת בין המיצרים, תמוז ואב (נביא את הדברים בקצרה מפני שהם מפורטים במאמרי החודשים באתר).

ידוע כי לכל חודש ישנו צירוף שם הוי-ה המיוחד לו. השם המפורש נחלק לאותיות י' ו-ו' שהן אותיות זכריות המבטאות מילוי של אור ושפע, ואותיות ה' ו-ה' שהן אותיות נקביות שמייצגות את הכלי לקבלת השפע ומשום כך גם מייצגות את הגבלת השפע. סדר ההשתלשלות הנכון הוא קודם אור ואחר כך כלי, קודם השפעה ואחר כך קבלה. הסדר הזה מופיע רק בחודש ניסן ויוצא מהראשי תיבות של הפסוק, "וַיִּשְׁמַחַ הַשָּׁמַיִם, וַתִּגַּל הָאָרֶץ" (תהילים צ"ו י"א). הסדר הזה מצביע על שליטת מידת הרחמים בעולם. לעומת זאת, בחודש תמוז הצירוף הוא בסדר הפוך של הוי-ה ויוצא מסופי התיבות של הפסוק, "זֶה, אֲיָנֹנָה נְשָׁה לִי" (אסתר ה' י"ג). סדר שכזה מצביע על שליטת מידת הדין בעולם, הכלי קודם לאור, החיסרון

תשעה באב

קודם למילוי, זהו סדר של דין מוחלט. בספר היצירה כתוב גם שלכל חודש, יש תכונה בנפש ואת מסוימת שמאפיינת אותו. תכונתו של חודש תמוז בנפש היא הראיה והאות שלו היא האות ח'. האות ח' מופיעה לראשונה בספר בראשית במילה חושך, ואכן, מבחינת החיצוניות, בתקופת בין המיצרים רואים בעיקר חושך. יוצא שעיקר העבודה בחודש הזה קשורה בראיה, להוציא את האור מהחושך, לראות שהקב"ה טוב ומיטיב גם אם המציאות לכאורה מראה אחרת.

תקופת בין המיצרים ממשיכה לתוך חודש אב. תכונתו של חודש אב בנפש היא השמיעה והאות שלו היא האות ט'. תכונת השמיעה היא היכולת של חיבור בין דברים, השמיעה מקושרת לספירת בינה. בינה היא אחת משלוש הספירות שנקראות ראש. זהו המקום שבו אין מסכים וגבולות, מקום שבו מתגלה האחדות. לרוב, השמיעה שלנו תלויה ברצון לשמוע. בקטנות, אנו יכולים להתנהג כמו ילד שכאשר אינו רוצה לשמוע, אוזניו כביכול נאטמות. בגדלות, אפשר כמובן לשדרג את הרצון ולהפעיל את השמיעה החיצונית והפנימית, לשמוע טוב.

צירוף שם הוי"ה של חודש אב הוא ק.ו.י.ק. היוצא מראשי התיבות של הפסוק, "הִסְכַּת וְשָׁמַע, יִשְׁכָּאֵל, הַיּוֹם" (דברים כ"ז ט'). חציו הראשון של החודש עד לט"ו באב, מהותו דין ולכן ה' קודם ל-ו', כלי קודם לאור. חציו השני מהותו רחמים ולכן ו' קודם ל-ה', אור קודם לכלי. הצירוף מייצג את המעבר מהקטנות הקשה של בין המיצרים ותשעה באב לגדלות וההארה של ט"ו באב, בו אנו שבים לראות ולשמוע ממקום של אחדות.

הכלי לקבלת האור

כתוב בספר שמות, "וַעֲשׂוּ לִי, מִקִּדָּשׁ; וְשִׁכְנֹתַי, בְּתוֹכְכֶם" (שמות כ"ה ח'). לכאורה יש כאן טעות דקדוקית, בעברית נכונה צריך לומר, ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכו. על זה אומרים המפרשים, "ושכנתי בתוכם", הכוונה בתוך לבם, בתוך כל אחד מהם. כשעם ישראל בונים מקדש, הם בונים כלי שלם לקבלת האור האלוקי, מקום להשראת השכינה הקדושה שהיא האור של כלל נשמות ישראל.

במהלך מסעות בני ישראל במדבר כתוב תמיד, "ויחננו, וייסעו", ואילו לפני מתן תורה כתוב, "וייחננו-שם יִשְׁכָּאֵל" (שמות י"ט ב') בלשון יחיד. רש"י מפרש שם, "כאיש אחד בלב אחד". הכלי השלם הוא האחדות. כשעם ישראל באחדות אז אפשר לקבל תורה, האור יכול להתגלות.

מדי שנה ביום הכיפורים היה הכהן הגדול אומר את השם המפורש, בקול רם, בתוך קודש הקודשים. בדרך כלל אסור בתכלית להגות את השם המפורש מפני שזה גורם לכניסת אור גדול לכלים קטנים וגורם לשבירת הכלים. אולם בפעם היחידה הזאת בשנה, בזמן מסוים, במקום מסוים, וע"י אדם מסוים, נפתח חלון מיוחד שבו יכול האור לעבור בשלמות. לכן הכהן הגדול היה יכול להגות את השם המפורש בקול, והכלי הכללי של כלל ישראל היה יכול לקבל את האור בשלמות.

נאמר שברגע זה היו כל עם ישראל שעמדו צופים בבית המקדש, משתחווים, ולכל אחד ואחד היה די מקום להשתחוות, "עומדים צופים ומשתחווים רווחים" (אבות ה' ד'). מתוך אחדות רוחנית שלמה, הכלי התרחב וגדל מספיק כדי לקלוט לתוכו את האור בשלמות.

בסוד חותם ונחתם

תורת הקבלה מלמדת אותנו שכל המציאות הגשמית בעולמנו היא השתקפות של מציאות רוחנית עליונה. המציאות הגשמית משתלשלת ממציאות רוחנית עליונה בדרך של חותם ונחתם. זאת אומרת, כפי שיש צורה בעליונים כך ישנה צורה בגשמיות שהיא העתק מוחלט של הצורה בעליונים, רק שהיא יורדת והופכת לגשמית יותר ויותר ממדרגה למדרגה. בתחילה היה אור אינסוף פשוט ממלא כל המציאות ולאחר הצמצום נבראו העולמות - עולם אדם קדמון, אצילות, בריאה, יצירה ועשייה. כל אחד מהעולמות נחתם מהעולם העליון לו, והדרך שלנו ללמוד על העולמות העליונים היא להתבונן בעולמנו. האדם נברא בצלם אלוקים ולכן הוא השתקפות גשמית של מציאות רוחנית שנקראת אדם, צלם של

תשעה באב

העולמות העליונים. בגוף האדם קיימים תרי"ג אברים שהם כנגד תרי"ג אברים רוחניים בנשמה ותרי"ג צינורות של שפע שמחברים את האברים הרוחניים לגשמיים, צינורות אלה הם תרי"ג המצוות שבאמצעותן יכול האור הרוחני של הנשמה לשרות בגוף הגשמי. מבנה בית המקדש גם הוא היה העתק גשמי מדויק של המבנה הרוחני של השכינה הקדושה, וכך אפילו במבנה גשמי יכול היה לשרות האור הרוחני של השכינה הקדושה.

מסופר על אפלטון שחי בתקופת חורבן בית ראשון ועבר ליד בית המקדש החרב. הוא ראה שם את ירמיהו הנביא מתאבל ובוכה ושאל אותו על מה הוא מתאבל כל כך, ענה לו ירמיהו, על הבית הקדוש אשר היה לשריפת אש. שאל אותו אפלטון בתמיהה, איך חכם כמוך בוכה על עצים ואבנים? השיב לו ירמיהו בשאלה - האם יש לך שאלות וחקירות בפילוסופיה שעדיין לא הצלחת לפתור? ענה אפלטון, ודאי, והעלה בפניו מספר בעיות בהן התלבט. מיד ענה לו ירמיהו תשובות מדויקות לכל הבעיות שהעלה. אפלטון נדהם ושאל אותו מאין שאב את החכמה הזאת. ענה לו ירמיהו - את החכמה הזאת והרבה מעבר שאבתי מהעצים והאבנים שעל חורבנם אני מקונן. לא עצים ואבנים אבדו לנו, כי אם מקור חכמה וקרבת אלוקים מופלאה.

אולם גוף גשמי תקין ומקדש מפואר אינם מספיקים. כדי שהאור האלוקי יתלבש בכלי, צריך גם מידות מתוקנות, מעשים נכונים, דיבור נכון - להשתמש בקבלת האור על מנת להשפיע אותו לאחרים. ההקבלה בין מבנה העולמות העליונים, מבנה האדם ומבנה בית המקדש, בדרך של חותם ונחתם, גורמת לכך שיש לכל אחד מאתנו אחריות עצומה ושלכל פעולה ומעשה של כל אדם יהודי ישנה השפעה על אחדות השכינה ולכן גם על קיומו של בית המקדש.

שורש התיקון

נאמר, שדור שבו לא נבנה בית המקדש, כאילו נחרב בו בית המקדש. אם אנחנו עושים השתדלות מצדנו ובונים מציאות רוחנית שבה יש כלי לאור, האור מיד יתלבש בכלי. אין עיכוב על האור מצד הבורא, כגודל הכלי כך כמות האור שתיכנס בו. לכן, כשנראה לנו שיש מסביב אויבים שמתנכלים לנו ומאיימים להשמיד אותנו, אנו צריכים להבין שזה נובע מתוכנו, מחוסר השלמות של הכלי שלנו. ללא אחדות, אהבת חינם ובנית כלי רוחני שלם, האור ימשיך לשכון מחוצה לנו ובית המקדש ימשיך להיחרב מדור לדור כשכמות האויבים והאיומים מסביבנו רק תגדל ח"ו. בנו תלוי הדבר! כולנו יחד ככלי אחד גדול וכל אחד מאיתנו, ככלי קטן, בתוך הכלי הכללי, יכול להביא את השכינה לשכון שוב בתוכנו.

חטא המרגלים

הזכרנו בהתחלה את חטא המרגלים. ידוע שברוחניות אין זמן ומקום, לכן כל מאורע שקורה, טבוע במציאות וחוזר על עצמו מדי שנה בזמן קבוע. שנה מלשון שונה, חוזר על עצמו, עם האפשרות לשנות ולתקן. השורש הוא המאורע שארע פעם אחת וממנו נגזרת המציאות שחוזרת מדי שנה בשנה ונותנת לנו את האפשרות לתקנה.

השורש הנגלה של תשעה באב טמון בחטא המרגלים, באותו יום בו חזרו המרגלים משליחותם והוציאו את דיבת הארץ רעה. באותו יום כל העם בכה על מר גורלו ורצה לחזור למצרים, חזרה אל צרות הנפש. כתוב, "ותשא כל העדה ויתנו את קולם ויבכו", וכתוב בגמרא, "אמר רבה אמר רבי יוחנן, אותו היום ערב תשעה באב היה. אמר הקב"ה, הם בכו בכיה של חינם, ואני אקבע להם בכיה לדורות" (סוטה ל"ה).

חטא המרגלים גרם לפגם שורשי ועמוק ביכולת של הכלי לקבל אור והפגם הזה הפך להיות חלק מהמציאות לדורות, ביום תשעה באב. במציאות של המדבר נגזר על עם ישראל לנדוד ארבעים שנה, במקום להיכנס מיד לארץ ישראל, ולאורך ארבעים שנות הנדודים, מדי שנה בשנה בערב תשעה באב, היו בני אותו דור חופרים קברים ונכנסים לישון בהם. בבוקר, מי שלא התעורר, כיסו אותו בחול וכך הוא נקבר והלך לעולמו. במשך ארבעים שנה הלכו לעולמם כל אותו דור שהיו שותפים לפגם הזה ורק אז נתאפשרה לעם ישראל הזדמנות חדשה לבניית כלי חדש ומתאים לכניסה לארץ ישראל.

תשעה באב

מהדברים מסתמן כי כל הפורעניות של תשעה באב הן תולדות של הפגם שעשו המרגלים ואנשי אותו הדור. בקטנות שלהם, בצרות נפשם, גרמו להסתלקות האור מהכלי של יום תשעה באב. השורש של חטא המרגלים גרם לתוצאה של יום, שאין בו אפשרות לתיקון, עד גמר התיקון. זהו היום היחידי בשנה שבו אסור ללמוד תורה, מכיוון שאי אפשר להעלות בו ניצוצות. לדור המדבר היתה אפשרות להיכנס מיידית למקום אור גדול, לארץ זבת חלב ודבש. אבל ההסתרה והצרות שהם כפו על המציאות, גרמה להם לראות את האור הגדול כחושך גדול. צריך להבין, שמול כל אחת משש מאות אלף הנשמות שיצאו מנשמת אדם הראשון לאחר שבירת הכלים, ישנה אות אחת בתורה. אם רק אות אחת בספר תורה נפגמת, כל הספר פסול. האור האלוקי אינו יכול לשכון בתוכנו אם כלל נשמות ישראל הן בפירוד. כך גם עלייתו הרוחנית של כל אדם נמדדת באחדות הרצונות שבתוכו, כשכל הכוחות והרצונות מופנים למטרה רוחנית ממוקדת, לאחדות ודבקות בקב"ה, האור יכול לשכון בתוכו ואז הוא נמצא בקדושה ולמעשה בנה בתוכו את בית המקדש הפנימי שלו. בית לשכינה הקדושה לשכון בתוכו. אולם, כפי שאמרנו בהתחלה, השורש הרוחני לנפילת אותו הדור דוקא בתשעה באב הוא עמוק יותר מזה. חטא המרגלים קרה בתשעה באב מפני שיום זה היה מועד לפורענות עוד מבריאת העולם, מעצם טבעו הרוחני. זהו יום של חסרון גדול ולכן יום שיכול לגלות אור גדול, או ח"ו, לגרום לנפילה גדולה, כפי שקרה בחטא המרגלים.

היום של הנחש

על מנת להבין את טבעו הרוחני של יום תשעה באב, עלינו ראשית להתבונן בסדר המופתי אשר עליו מושתתת כל הבריאה. ישנם שלוש מאות שישים וחמישה ימים בשנה, כנגדם יש שס"ה (365) מצוות 'לא תעשה' וכנגדן יש שס"ה גידים בגוף האדם. כשכל גיד בגוף שלנו הוא כנגד מצות 'לא תעשה' וכנגד יום בשנה. חכמי הסוד יודעים את כל הקשרים על פרטיהם. אנו יודעים בודאות רק על קשר אחד, החשוב מאוד לעניינו של תשעה באב.

בספר בראשית מתואר מאבק אימתני שנאבק יעקב אבינו במלאך מסתורי, "וַיִּתֵּר יַעֲקֹב, לְבַדּוֹ; וַיֵּאבֶּק אִישׁ עִמּוֹ, עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר" (בראשית ל"ב כ"ה). בהמשך כתוב, "וַיָּאָ, כִּי לֹא יָכַל לוֹ, וַיַּעַ, בְּכַף-יָרְכוֹ; וַתִּקַּע בְּפִי-יָרֶךְ יַעֲקֹב, בְּהֶאֱבָקוֹ עִמּוֹ" (שם). יעקב מנצח את המלאך והמלאך מברך אותו, אבל הפגיעה שפגע בו המלאך בכף ירכו נשארתי ויעקב יוצא משם צולע. אז אומרת התורה, "עַל-כֵּן לֹא-יֵאָכְלוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-גִּיד הַנֶּשֶׁה, אֲשֶׁר עַל-כַּף הַיָּרֶךְ, עַד, הַיּוֹם הַזֶּה: כִּי נָגַע בְּכַף-יָרֶךְ יַעֲקֹב, בְּגִיד הַנֶּשֶׁה" (שם). נראה איך זה בדיוק קשור לעניינינו.

אומרים המפרשים, שאותו מלאך היה השר הרוחני של עשו, היצר הרע בעצמו. גם אמרו, שכל אבריו של יעקב, נלחמו במלאך אותו הלילה, חוץ מגיד אחד, גיד הנשה. ידוע מתורת הקבלה, שדומה מתחבר עם דומה. גיד הנשה הוא הגיד היחידי בגופנו ששייך ליצר הרע ולכן רק שם היה לאותו מלאך אחיזה. על כן אנו מצווים במצוה החמורה, שלא לאכול את גיד הנשה והוא אפילו אסור בהנאה כלשהי ואסור אפילו לתת אותו למאכל כלב. הכל כדי להרחיקנו, ממקום החיבור, לכח הרוחני שהוא מייצג.

כנגד גיד הנשה, עומד היום של תשעה באב בשנה. הוא נקרא גם היום של הנחש - יצר הרע. למדנו כבר שרע זה ראשי תיבות 'רצון עצמי', הכח המשחית של הרצון לקבל המקולקל, האגואיזם שעסוק רק בעצמו. מהכח הזה וכל מה שמייצג אותו אנו מצווים להתרחק כמו מאש. לכן גם כתוב בהלכה שכל מי שאוכל בתשעה באב כאילו אכל את גיד הנשה. היינו, שהכניס לתוכו את התמצית המרוכזת שרק מחזקת את כוחו של היצר הרע ומרחיקה אותנו עוד מהתכלית של חיי השפעה.

הענין הוא ש'נחש' בגימטרייה שווה 'משיח'. דוקא המקום של ההסתרה הכי גדולה, דוקא ביום של הנחש, יכול להיוולד משיח. כגודל הפרי, כך עובי הקליפה. כגודל ההסתרה, כך עוצמת האור הטמון בתוכה. אלה הם החוקים הרוחניים של הבריאה, בסוד, הקליפה קדמה לפרי.

החורבן

תשעה באב

מסופר בגמרא (גיטין), על סעודה שערך אדם אחד מחשובי ירושלים בתקופת בית שני. הוא ביקש ממשרתו להזמין לסעודה את חברו הטוב, קמצא. המשרת הלך לחפש את קמצא ובטעות הזמין את בר-קמצא שהיה אויבו של בעל הסעודה. במהלך הסעודה ראה בעל הסעודה את בר קמצא יושב בין האורחים הנכבדים. הוא ניגש אליו ורצה לסלקו מהסעודה. אמר לו בר קמצא, אל תבייש אותי, אני אשלם עבור מה שאוכל ואשתה. אולם בעל השמחה התעקש לסלקו. בר קמצא המבויש ניסה שוב והציע לשלם את עלות הסעודה כולה, אך בעל הסעודה התעקש וגרש אותו משם. באירוע נכחו ראשי החכמים של ירושלים. כולם היו עדים לתקרית אבל אף אחד מהם לא עשה דבר בכדי לפשר בין השניים ולהציל את כבודו של בר-קמצא.

באותה תקופה עם ישראל כבר היה במציאות רוחנית קרובה לשבירה, אבל עדיין איכשהו הצליחו להכיל את האור האלוקי ששכן בבית המקדש. המאורע הזה, שבו הייתה שנאת חינם כל כך גדולה, בנוכחות חכמים שלא מחאו, היה למעשה הקש ששבר את המציאות הרוחנית השברירית של אותה תקופה. חכמי הדור אמורים להיות עיני הדור ולהיות במקום של גדלות ולהוביל את העם לכך, ומכיוון שגם אצלם הופיעה צרות ראייה, נשבר הכלי והסתלקה שכינה מעם ישראל.

פתח לשכינה

אולם השכינה לעולם לא מסתלקת לגמרי. יש תמיד חלק אלוך ממעל, שמחיה כל דבר שקיים בעולם. כך הכותל המערבי, השריד האחרון של בית המקדש, עומד על כנו לאורך כל שנות הגלות. למעשה, מהווה סדק לשכינה להמשיך ולהציץ בנו ולוודא שאנו מתקדמים בדרך הנכונה. נאמר בשיר השירים, "...הנה-זֶה עוֹמֵד, אַחַר כְּתֻלְנוּ--מְשֻׁגָּיִם מִן-הַחֲלֹנוֹת, מְצִיץ מִן-הַסִּבְרָכִים" (שה"ש ב' ט'), זהו הכותל שלא הסתלקה ממנו שכינה מעולם.

אמרנו שעל פי ספרי הסוד, דווקא יום תשעה באב הוא שורש התיקון שלנו ובו ייוולד משיח צדקנו! ולמה? מכיוון שכגודל החושך, כך גודל ההשתוקקות, הכנת הכלי. לכן חשוב ביום תשעה באב להתחבר לחסרון ביהמ"ק ברמה הפנימית העמוקה ביותר, להשתוקק לאור ולבנות רצון אמיתי לקבלת האור ע"י אהבת חינם, שאותה מגדיר "בעל הסולם", כנתינה והשפעה, ללא קבלת שכר או טובת הנאה, אלא רק לשם שמיים. ע"י כך יהפוך הסדק לכלי שלם וגדול.

זכרון נצח

נאמר בגמרא (ברכות ל"ב), שמיום שחרב בית המקדש ננעלו שערי תפילה, אך שערי דמעה לא ננעלו. מסופר על נפוליון שהגיע במסעותיו לעיר אחת בדיוק בערב תשעה באב. בעוברו ליד בית כנסת גדול שמע קול בכי מר עולה מתוכו, הציץ פנימה וראה את כל המתפללים יושבים על הרצפה ממררים בבכי וקוראים קינות. הוא שאל את עוזריו, האם קרה איזה אסון ליהודים שככה הם בוכים והם ענו לו שהיהודים מתאבלים עכשיו על בית מקדשם שנחרב. שאל, מתי נחרב? ענו לו, לפני כ-2000 שנה. נפוליון מאוד התפעל מכך ואמר לפמלייתו, עם שככה בוכה על ביתו שנחרב לפני 2000 שנה, עתיד ביתו להיבנות מחדש.

בבואת העתיד

כתוב, שמי שמצטער בצער הציבור, שמח בשמחת הצבור, כי כך הוא מעורר רחמי שמיים ומביא אור ושמחה לעולם. כפי ששנאת חינם גרמה לחורבנו של בית המקדש, כך אהבת חינם תבנה את בית המקדש ותשעה באב ותקופת בין המיצרים יהפכו מתקופה של אבל למקור של שמחה גדולה. מסופר בגמרא (מכות כ"ד), מעשה ברבי עקיבא וחכמים שעלו לאחר החורבן לירושלים, כשהגיעו להר הצופים קרעו את בגדיהם. כשהגיעו להר הבית ראו שועל יוצא מבית קודש הקדשים. התחילו החכמים לבכות ורבי עקיבא צחק. שאלו אותו מדוע הוא צחק, השיב להם, מדוע אתם בוכים? אמרו לו, מקום שנאמר בו, "וְהָזַר הַקָּרֵב, יוֹמֵת" (במדבר א' נ"א), עכשיו שועלים מהלכים בו, ולא נבכה? ענה להם שלכן

תשעה באב

הוא צוחק, שעכשיו שנתקיימה נבואתו של מיכה, "לֵכֶן, בְּגִלְלַכֶם, צִיּוֹן, שְׂדֵה תִּחְרַשׁ..." (מיכה ג' י"ח), זוהי הוכחה גמורה שכל הנבואות עתידות להתגשם. כולל נבואתו של זכריה, "... עַד יֵשְׁבוּ זִקְנִים וְזִקְנוֹת, בְּרַחֲבוֹת יְרוּשָׁלַם... וּרְחֻבוֹת הָעִיר יִמְלְאוּ, יְלָדִים וְיִלְדוֹת, מְשֻׁקִים, בְּרַחֲבֵיתֶיהָ... כֹּה אָמַר ה' צְבָאוֹת, הַגְּבִי מוֹשִׁיעַ אֶת-עַמִּי... וְהִבֵּאתִי אִתְּם, וְשָׁכְנוּ בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלַם; וְהָיוּ-לִי לְעַם, וְאֲנִי אֶהְיֶה לָהֶם לֵאלֹהִים--בְּאֵמֶת, וּבְצִדְקָה" (זכריה ח'). נבואתו של זכריה שרירה ותקיים, לנו נותר רק לזרז את בואה במעשים הנכונים.

ביום תשעה באב הקרוב, מעבר לצום הכולל חמישה איסורים: אכילה ושתיה, רחיצה, סיכה, ביאה, ונעילת הסנדל, מעבר לכל ההלכות של יום זה, רצוי שנקבל כולנו על עצמנו, להתבונן בעמקות, בפנימיות של היום הזה. שנעצור לרגע ממרוץ החיים המטורף ונתבונן באמת בחסרון הנורא, שאין לנו בית מקדש ושהשכינה בגלות. מתוך כך, תעלה שוועתנו ותפילתנו השמימה וב"ה נזכה לגאולה מיידית ובנין הבית השלישי לנצח נצחים.